



DATOS IDENTIFICATIVOS

Expresión musical e a súa didáctica

Materia	Expresión musical e a súa didáctica			
Código	O05G110V01504			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Casal de la Fuente, Lucía			
Profesorado	Alonso Monteagudo, Julio Carlos Casal de la Fuente, Lucía			
Correo-e	lucia.casal@uvigo.gal			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			

Descrición xeral O que se espera que achegue esta materia na formación de docentes xeneralistas de educación infantil é proporcionar a formación básica para que, sen ser especialistas en educación musical, aprendan a usar e a integrar a música nas actividades e desenvolvan a sensibilidade necesaria relativa á expresión musical e á creación artística. Polo tanto, familiarizáremos con propostas pedagóxico-musicais para a percepción auditiva e a expresión musical (diferenciando entre as etapas 0-3 e 3-6), así como tentaremos mellorar o dominio da lectura e linguaxe musical, provendo recursos e bases psicopedagóxicas sólidas nas que fundamentar as decisións educativas, alén de completar a propia formación musical. As actividades fundamentais que se farán xirarán arredor da práctica instrumental de cancións sinxelas, do canto e de danzas grupais, así como do xogo musical para o fomento da creatividade. Farase especial fincapé no exercicio da relaxación, da respiración e da fonación, posto que a voz é a ferramenta que todo o profesorado deba saber usar con corrección. Evolucionarase da representación non convencional do son á representación convencional da música, deténdonos na educación rítmica, e no deseño de propostas didácticas interdisciplinares, alicerzadas no currículo oficial, dirixidas ao alumnado de entre 0 e 6 anos de idade.

Materia do programa English Friendly. O estudantado internacional poderá solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, e c) probas e avaliacións en inglés.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da educación infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela no estudantado.

B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C45	Coñecer a tradición oral e o folclore.
C53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e a expresión musical, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
C57	Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
C58	Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Liderado
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Comprensión dos principios que contribúen á formación histórica, cultural, persoal e social desde a educación musical en infantil.	A2	B12	C58	D6 D13 D14 D15
2. Coñecemento das posibilidades e limitacións da educación musical en infantil.	A3 A4	B1		D1
3. Coñecemento do currículo escolar infantil relacionado coa educación musical.	A1 A2	B1 B8 B12	C53	D5 D19
4. Adquisición de recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades musicais dentro e fóra da escola.	A3	B1 B8 B11 B12	C45 C53 C54 C55 C57 C58	D1 D2 D6 D7 D9 D15 D16 D17 D19 D21
5. Educación artística: coñecemento e organización dos elementos musicais e pautas de traballo para a creación de actividades artísticas relacionadas coa música.	A2 A3 A4 A5	B1	C45 C53 C54 C55 C56 C57	D1 D2 D5 D6 D7 D8 D9 D15 D16 D17 D19 D21

6. Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.	A2	B2	C55	D1	
	A3		C58	D2	
	A4			D6	
	A5			D7	
				D8	
				D9	
				D11	
				D18	
				D20	
				D21	
7. Adaptación a novas situacións, resolución de problemas e aprendizaxe autónoma.	A3	B8	C53	D1	
	A4	B11	C56	D2	
	A5	B12	C58	D6	
				D7	
				D8	
				D9	
				D11	
				D12	
				D13	
				D15	
8. Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.	A1	B1	C53	D1	
	A2	B2	C56	D2	
	A3	B8	C57	D5	
	A4	B12	C58	D6	
				D7	
				D8	
				D9	
				D11	
				D12	
				D13	
9. Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.	A2	B1	C58	D8	
	A3	B8		D9	
		B11		D15	
		B12		D16	
				D19	
				D20	
				D21	
	10. Capacidade para aplicar os principios técnicos e pedagóxicos á educación musical.	A2	B1	C45	D1
		A3	B8	C53	D2
		A4	B11	C54	D5
		B12	C55	D6	
			C56	D7	
			C57	D8	
			C58	D12	
				D13	
				D14	
				D15	
			D16		
			D17		
			D18		
			D19		
			D20		
			D21		

11. Elaboración de contidos musicais de diferentes estilos e xéneros para a educación musical.	A1	B1	C45	D1
	A2	B2	C53	D2
	A3	B8	C54	D5
	A4	B11	C55	D6
	A5	B12	C56	D7
			C57	D8
			C58	D9
				D11
				D12
				D13
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D20
				D21

Contidos

Tema	
1. A música na educación infantil.	1.1. A música na etapa 0-6. 1.2. O son e as súas calidades. 1.3. A voz e o corpo como primeiros instrumentos.
2. Contidos básicos da linguaxe musical: teoría e práctica.	2.1. A notación musical. 2.2. O ritmo. 2.3. Breve introdución ás escalas, intervalos, acordes e á adaptación de repertorios. 2.4. Elementos expresivos da música.
3. Recursos e propostas didácticas para infantil.	3.1. Instrumentos musicais. 3.2. Recursos e principais propostas psicopedagóxicas para a educación musical na etapa 0-6. 3.3. O papel da música no deseño de propostas didácticas holísticas na etapa 0-6.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	1	2
Obradoiro	4	2	6
Prácticas con apoio das TIC	2	1	3
Aprendizaxe-servizo	8	15	23
Traballo tutelado	8	30	38
Seminario	2	2	4
Lección maxistral	19.5	36.5	56
Resolución de problemas	2	0	2
Prácticas de laboratorio	6	10	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Determinación de coñecementos previos e de aptitudes e actitudes do alumnado cara á materia. Exposición da folla de ruta do curso.
Obradoiro	Desenvolvemento de actividades participativas e en equipo, técnicas de ensino-aprendizaxe cooperativas; e deseño, implementación e avaliación de actividades musicais para infantil.
Prácticas con apoio das TIC	Presentación e práctica con soporte lóxico para a educación musical.
Aprendizaxe-servizo	Explicación, exemplificación, deseño, implementación e avaliación individual e/ou grupal de sesións de música para bebés en colaboración con escolas infantís 0-3 da contorna.
Traballo tutelado	Elaboración de traballos cooperativos dirixidos polo profesorado, que poden implicar o eTwinning etc.
Seminario	Orientacións e reflexións conxuntas: dúbidas, consultas e seguimento das tarefas (que requirirán do traballo autónomo do alumnado, tanto na aula como fóra dela), noticias de actualidade, dilemas que comporta a educación musical no s. XXI etc.
Lección maxistral	Exposición dos contidos teórico-prácticos da materia e das directrices para a elaboración de traballos.

Resolución de problemas	Aplicación dos coñecementos teórico-prácticos en traballos, propostas de aula, probas etc.
Prácticas de laboratorio	Técnicas de relaxación, respiración e fonación. Práctica musical: canto, interpretación instrumental e danza.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Seminario	Atención grupal ou individual nas clases ou nas titorías, previo acordo entre o alumnado e o profesorado. O alumnado Asistente solicitará as titorías ao profesorado en clase (nas sesións presenciais, nunca por e-mail) para fixar, de ser necesaria, unha titoría individual ou grupal fóra das aulas regulares da materia.
-----------	--

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
			A1	B1	C45	D1
Obradoiro	Asistencia, seguimento, participación e aproveitamento das sesións prácticas (Sesións B).	15	A1	B1	C45	D1
			A2	B2	C53	D6
			A3	B8	C54	D8
			A4	B11	C55	D9
			A5	B12	C56	D11
				C57	D12	
				C58	D13	
					D14	
					D16	
					D17	
					D19	
					D21	
Aprendizaxe-servizo	Deseño, implementación e avaliación individual e/ou grupal de sesións de música para bebés.	15	A1	B1	C45	D1
			A2	B2	C53	D2
			A3	B8	C54	D5
			A4	B11	C55	D6
			A5	B12	C56	D7
				C58	D8	
					D9	
					D11	
					D12	
					D13	
					D14	
					D15	
					D16	
					D17	
					D18	
					D19	
					D20	
					D21	
Traballo tutelado	Elaboración de tarefas e traballos en equipo, que poden implicar o eTwinning, en colaboración con centros doutros países etc.	35	A1	B1	C45	D1
			A2	B2	C53	D2
			A3	B8	C54	D5
			A4	B11	C55	D6
			A5	B12	C56	D7
				C57	D8	
				C58	D9	
					D11	
					D12	
					D13	
					D14	
					D15	
					D16	
					D17	
					D18	
					D19	
					D20	
					D21	

Resolución de problemas	Realización dunha proba teórico-práctica individual.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B8 B11	C45 C53 C54 C55 C56 C57 C58	D1 D6 D7 D8 D12 D13 D15 D16 D17 D19 D20
Prácticas de laboratorio	Realización dunha proba práctica grupal.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B8 B11 B12	C45 C53 C54 C55 C56 C57 C58	D1 D2 D5 D6 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D16 D17 D18 D19 D20 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

O cadro anterior recolle a avaliación para alumnado Asistente, isto é, alumnado que non falta a máis de 3 clases das Sesións B (ou sexa, que cumpre co 80% de asistencia ás Sesións B), xustificadas ou sen xustificar. Isto significa que para ter a consideración de Asistente pódese faltar a un máximo de 3 clases das Sesións B. Desas 3, cada falta sen xustificar penalizará -0.1 puntos no apartado Obradoiro: Asistencia, seguimento, participación e aproveitamento das sesións prácticas (Sesións B) . Se se pode xustificar a falta, a ausencia non penaliza. Os xustificantes nunca se entregarán por correo electrónico: mostraranse á profesora coordinadora da materia en calquera das sesións presenciais. A asistencia e participación nas Sesións A non puntúa na cualificación final. Non obstante, resulta indispensable asistir a elas para o bo aproveitamento da materia, especialmente de cara á asunción e comprensión dos contidos e de cara a poder seguir o ritmo das Sesións B sen dificultades. Asistir ás Sesións A tamén favorecerá a calidade da participación e das achegas individuais que o alumnado faga nas Sesións B que, xunto coa actitude, terase moi en conta para avaliar o antedito apartado.

AVALIACIÓN PARA ASISTENTES:

(1) Proba teórico-práctica individual: 25% (2) Proba práctica grupal: 10% (3) Traballos grupais: 35% (4) Proxecto Aprendizaxe-Servizo: 15% (5) Asistencia e participación nas Sesións B: 15%

Para o alumnado que opte por ser Non Asistente, as porcentaxes para o cálculo da cualificación final da materia serán as seguintes:

AVALIACIÓN PARA NON ASISTENTES:

(1) Proba teórico-práctica individual: 25% (2) Proba práctica grupal: 10% (3) Traballos grupais: 50% (dividido en dúas partes: 25% e 25%). (4) Proxecto Aprendizaxe-Servizo: 15%

É necesario aprobar os apartados 1, 2 e 3 da avaliación para superar a materia (isto é, acadar un 5 sobre 10), tanto para Asistentes como para Non Asistentes. Se algún destes tres apartados non se aproban nunha convocatoria dada, a cualificación desta será o sumatorio das diferentes partes da avaliación dividido entre dous. O alumnado que opte pola opción de Non Asistente deberá comunicalo ao profesorado a través de correo electrónico nos primeiros 15 días de clase. Coa lista de alumnado Non Asistente, o profesorado conformará equipos de traballo e publicaraos na aula virtual da materia xunto coas instrucións para a elaboración de tarefas, co fin de que cada equipo se poida organizar para realízalas. Publicada a conformación dos equipos, o alumnado implicado debe establecer o primeiro contacto entre si a través de Moovi. Unha vez se entra na aula virtual da materia, pícase arriba á dereita, na icona do globo, e ponse o nome da persoa á que se quere escribir encima de Buscar . A continuación pícase no nome e abaixo escríbese a mensaxe. Finalmente dáselle a Enviar , e a partir de aí cada equipo pode establecer as canles de comunicación que desexe. Para que isto funcione é necesario que todo o alumnado estea activo en Moovi. O alumnado que ao longo do semestre perda o dereito de avaliación continua por superar o máximo de 3 faltas ás Sesións B debe pórse en contacto coa coordinadora da materia tan pronto

como se vexa nesta circunstancia. Neste caso, o profesorado determinará a procedencia de seren avaliado de acordo á avaliación establecida para Non Asistentes. De ser o caso, este alumnado será integrado nun equipo de traballo de Non Asistentes, sempre que sexa posible. De non ser posible, e dado que a maioría das tarefas de avaliación para Non Asistentes deben realizarse en equipo e deben ser entregadas nunhas datas concretas, as tarefas grupais de avaliación obrigatoria que non se poidan entregar en equipo en primeira oportunidade, faranse en segunda oportunidade. Se se dan as circunstancias, a participación de alumnado Asistente en actividades artísticas fóra das aulas regulares da materia (por exemplo, conmemoracións organizadas pola Facultade), suporá a obtención dun comodín de ata +0.3 puntos a sumar individualmente na cualificación final sempre que os apartados de avaliación 1, 2 e 3 estean aprobados.

OBSERVACIÓNS: a. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas neste curso académico. b. As datas oficiais dos exames poden consultarse na páxina web da Facultade, na ruta Docencia --> Exames. A convocatoria e as instrucións para as probas da materia anunciaranse na aula virtual da materia. c. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT). d. Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bernal Vázquez, Julia, & Calvo Niño, María Luisa, **Didáctica de la música. La expresión musical en la educación infantil**, Aljibe, 2000

Cremades Andreu, Roberto, **Desarrollo de la expresión musical en educación infantil**, Paraninfo, 2017

Pascual Mejía, Pilar, **Didáctica de la Música**, Colección Didáctica Infantil, Pearson-Prentice Hall, 2006

Santos García, Beatriz, & Sánchez Gallardo, Mónica, **Música en la escuela infantil. Recursos musicales para educadores infantiles (0 a 3 años)**, Paraninfo, 2019

Storms, Ger, **101 Juegos musicales: divertirse y aprender con ritmos y canciones**, Graó, 2003

Bibliografía Complementaria

Gómez Espinosa, Juan, **Didáctica de la música. Manual para maestros de Infantil y Primaria**, UNIR Editorial, 2015

Hemsey de Gainza, Violeta, **Pedagogía musical**, Lumen, 2002

López de la Calle Sampedro, M. Ángeles, **La música en centros de educación infantil 3-6 años de Galicia e Inglaterra, un estudio de su presencia y de las prácticas educativas**, Universidade de Santiago de Compostela, 2007

McPherson, Gary E., & Graham F. Welch (Eds.), **Music Learning and Teaching in Infancy, Childhood, and Adolescence. An Oxford Handbook of Music Education**, Oxford University Press, 2018

Prego Fernández, Luís, & Cobos Martínez, Serxio, **Para cantar e bailar**, Cumio, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Aprendizaxe das ciencias sociais/O05G110V01601

Xogo na educación infantil/O05G110V01912

Obradoiro de creatividade artística/O05G110V01906

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Didáctica da expresión plástica e visual/O05G110V01502

Educación física e a súa didáctica na idade infantil/O05G110V01503

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Desenvolvemento motor/O05G110V01202

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/O05G110V01102

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica/O05G110V01301

Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/O05G110V01302

Outros comentarios

a. Debido á importante carga práctica da materia, é altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais, tanto ás Sesións A como ás Sesións B.

b. Esta materia forma parte do Proxecto de Innovación Docente da Facultade de Educación e Traballo Social, e do ciclo

integrado do Programa Universitario de Maiores da UVIGO.

c. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

d. É necesario consultar a aula virtual da materia ao menos unha vez por semana, así como ter activo o correo electrónico institucional da UVIGO e usalo para as comunicacións co profesorado. Co fin de asegurar a privacidade e garantir a identidade, non se atenderán mensaxes electrónicas enviadas dende contas alleas ás da UVIGO.

e. Os traballos deberán ser orixinais. A detección de plaxio ou copia de traballos suporá o suspenso na convocatoria correspondente. Agás na realización de traballos coordinados entre materias, un mesmo traballo non poderá ser utilizado para varias materias a efectos de avaliación.

f. Dentro da lóxica do camiño cara a sociedades máis inclusivas e igualitarias, e seguindo os principios de igualdade cos que está comprometida esta universidade, recoméndase facer uso da linguaxe inclusiva (especialmente no referido a colectivos vulnerables) e non sexista tanto nos traballos como nas producións orais.
